

Arvamus võrdse kohtlemise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kohta

Lugupeetud majandus- ja tööstusminister Erkki Keldo

22. detsember 2025

Täname Teid võimaluse eest avaldada arvamust võrdse kohtlemise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kohta. Teeme seda koos vabaühendustest koosneva võrdse kohtlemise võrgustikuga.

Võrdse kohtlemise valdkonnas tegutsevate vabaühendustena peame positiivseks, et eelnõuga võetakse Eesti õigusesse üle Euroopa Liidu direktiivid, mis käsitlevad võrdõigusasutuste suhtes kohaldatavaid nõudeid ja annavad võrdõigusvoliniku institutsioonile suurema mõju ja kaalu Eesti ühiskonnas. 2023. aasta jaanuaris saatsime koostöös võrdse kohtlemise võrgustiku ja mõttekojaga Praxis sotsiaalministeeriumile ühisarvamuse, millega soovitasime valitsusel direktiivi eelnõud toetada, et tugevdada ja tagada sõltumatus võrdõigusorganitele üle ELi¹.

Käesoleva eelnõu eesmärgid – tõhustada inimeste kaitset diskrimineerimise eest, parandada nende õiguskaitsevõimalusi diskrimineerimise toimumise korral ning tagada senisest paremini soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku institutsiooni sõltumatus – on igati tervitatavad ja ajakohased. Voliniku pädevuste laiendamine ja institutsionaalse sõltumatuse tugevdamine on oluline samm inimõiguste kaitse suurendamisel Eestis.

Voliniku õigus esindada diskrimineerimise ohvreid

On väga oluline, et inimeste õiguskaitsevõimaluste parandamiseks plaanitakse eelnõuga anda volinikule pädevus esindada diskrimineerimise ohvrit kohtu- või haldusmenetluses ning osaleda vajaduse korral muul viisil menetlustes tema toetuseks. Tegemist on sisulise muudatusega, mis võib oluliselt parandada diskrimineerimise ohvrite tegelikku ligipääsu õiguskaitsele. Teame oma kogemusest, et paljudel juhtudel on diskrimineerimisohvritel piiratud ressursid, või valmisolek oma õiguste eest iseseisvalt kohtus seista.

See muudatus aitab tasakaalustada jõuvahekordi diskrimineerimisvaidlustes ning võib vähendada ka heidutavat mõju, mis sageli takistab diskrimineerimise ohvritel kohtu poole pöörduda.

Murekohad ja täpsustamist vajavad küsimused

a) Voliniku roll töövaidluskomisjonis

Kuigi eelnõu näeb ette, et volinik saab osaleda menetlustes diskrimineerimise ohvri toetuseks, vajab täiendavat analüüsi ja selgust tema tegelik roll ja mõju. Arvestades, et

¹ PRAXIS ja võrdse kohtlemise võrgustik. 2023. E-kiri: Arvamuse avaldamine Eesti seisukohtade kujundamiseks võrdõigusasutuste direktiivide eelnõude kohta, 6.01.2023.

töövaidluskomisjon on paljude tööalaste diskrimineerimisvaidluste puhul esmaseks ja kõige kättesaadavamaks õiguskaitse võimaluseks, on oluline tagada, et voliniku osalemine selles menetluses oleks mitte üksnes formaalselt võimalik, vaid ka sisuliselt tõhus. Leiame, et asjakohane oleks anda volinikule võimalus esitada arvamused ka töövaidluskomisjonis läbiviidavas menetluses.

Ehk soovitame selgemalt analüüsida, kas ja kuidas on volinikul võimalik töövaidluskomisjonis:

- tegelikult esindada diskrimineerimise ohvrit või teda toetada,
- mõjutada menetluse kvaliteeti ja diskrimineerimisõiguse sisulist kohaldamist,
- ning kas kehtiv töövaidlusmenetluse raamistik toetab voliniku aktiivset ja mõjusat rolli.

b) Siduvate arvamuste institutsioon

Tervitame võimalust lahendada diskrimineerimisvaidlusi kohtuväliselt siduva arvamuse kaudu, kui pooled seda ühiselt soovivad. Samas näeme vajadust täiendavalt hinnata selle mehhanismi praktilist toimivust ja mõju.

Murekohtadena tõstatame küsimused:

- kui realistlikult on diskrimineerimise ohvril võimalik saavutada teise poole nõusolek siduva arvamuse andmiseks, eriti olukordades, kus poolte jõupositsioonid on ebavõrdsed;
- milline on siduva arvamuse tegelik kaal ja täidetavus olukorras, kus arvamuse adressaat ei ole motiveeritud olukorda parandama;
- ning kas siduva arvamuse menetlus ei või praktikas jääda vähekasutatavaks just nende juhtumite puhul, kus kaitsevajadus on suurim.

Soovitame eelnõu rakendamisel pöörata erilist tähelepanu sellele, et siduva arvamuse mehhanism ei jääks üksnes teoreetiliseks võimaluseks, vaid kujuneks reaalseks ja usaldusväärseks alternatiiviks kohtumenetlusele.

c) Voliniku tegelik võimekus ja rahastuse piisavus

Peame kriitiliselt oluliseks rõhutada, et voliniku pädevuste märkimisväärne laienemine peab olema reaalselt toetatud piisava, stabiilse ja prognoositava rahastusega. Ilma tegelike ressurssideta ei ole võimalik täita uusi ja senisest oluliselt töömahukamaid ülesandeid, sealhulgas:

- diskrimineerimise ohvrite esindamine erinevates menetlustes,
- siduvate arvamuste andmine,
- ulatuslikum andmekogumine ja analüüs,
- ennetus- ja teavitustöö ning
- regulaarne aruandlus ja strateegiline planeerimine.

Rõhutame, et voliniku institutsiooni tugevdamine ei saa tohi jääda üksnes muudatuseks seadusetekstis. On väga oluline tagada, et volinikul oleksid päriselt olemas nii inimressurss,

ekspertiis kui ka rahalised vahendid, mis võimaldavad laienevat ülesannete ringi kvaliteetselt ja mõjusalt täita. Vastasel juhul tekib oht, et eelnõu ambitsioonikad eesmärgid praktikas ei realiseeru. Oleme voliniku rahastusküsimustele juhtinud tähelepanu läbi aastate² ja ning see on olnud korduvalt ka fookuses Eesti Inimõiguste Keskuse poolt välja antavas inimõiguste aruandes.

Lisaks palume, et juhul, kui Teil on lisainfot soolise võrdsuse ja võrdsete võimaluste seaduse eelnõu (SVVVS) hetkeseisu või sellega seondult valminud Advokaadibüroo Sorainen AS-i analüüsiga, siis andke sellest meile teada. Oleme alati valmis SVVVS-i protsessis kaasa lööma ning samuti oleme huvitatud tutvuma valminud analüüsiga, mida senini ei ole meie teada avalikustatud.

Võrgustiku liikmed:

Eesti Inimõiguste Keskus
Eesti Lastekaitse Liit
Eesti LGBT Ühing
Eesti Noorteühenduste Liit
Eesti Puuetega Inimeste Koda
Eesti Vegan Selts
Eesti Üliõpilaskondade Liit
Eesti Pagulasabi
Feministeerium
Naiste Tugi- ja Teabekeskus
URALIC Keskus

² Võrdse kohtlemise võrgustik. Ühisaruanne Eesti kolmanda üldise korralise ülevaatuse (UPR) jaoks. 2020.
<https://humanrights.ee/app/uploads/2020/12/UPR-EST-uus.pdf>